

MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM NHÂN THÂN NGƯỜI PHẠM TỘI MA TÚY TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH THÁI NGUYÊN

NGUYỄN THỊ THU PHƯƠNG**

Tội phạm học nghiên cứu những đặc điểm thuộc về nhân thân người phạm tội với mục đích làm sáng tỏ một phần nguyên nhân và điều kiện phạm tội, góp phần đưa ra các giải pháp phòng ngừa tội phạm. Trong phạm vi bài viết này, dưới góc độ tội phạm học, Tác giả muốn trao đổi một số vấn đề liên quan đến đặc điểm nhân thân người phạm tội ma túy trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên trên cơ sở số liệu thống kê của Tòa án nhân dân tỉnh Thái Nguyên từ năm 2018 đến 2021 và 100 bản án hình sự sơ thẩm về tội phạm ma túy (được lựa chọn ngẫu nhiên).

Từ khóa: Nhân thân người phạm tội, tội phạm ma túy.

Ngày nhận bài: 21/12/2021; Biên tập xong: 28/12/2021; Duyệt đăng: 28/12/2021

Criminology studies the characteristics of the offender's personality to elucidate a part of the causes and conditions of crime, providing solutions to prevent crime. Within the scope of this article, from a criminological perspective, the author wants to discuss some issues related to the personal characteristics of murder offenders in Thai Nguyen province based on the statistics of the People's Court of Thai Nguyen province from 2018 to 2021 and 100 first-instance criminal convictions for murder (randomly selected).

Keywords: The offender's personality, drugs crimes.

1. Đặt vấn đề

Nhân thân người phạm tội là tổng thể các dấu hiệu, đặc điểm có ý nghĩa về mặt xã hội, trong sự kết hợp với những điều kiện, hoàn cảnh bên ngoài ảnh hưởng đến hành vi phạm tội của người đó¹. Tội phạm học nghiên cứu những đặc điểm nhân thân của con người có ý nghĩa đối với việc thực hiện hành vi phạm tội (những đặc điểm nhân thân xấu), từ đó xây dựng được các biện pháp phòng ngừa tội phạm cũng như những biện pháp giáo dục, cải tạo người phạm tội trở thành người có ích trong xã hội. Trong phạm vi bài viết này, chúng tôi muốn trao đổi các vấn đề

liên quan đến một số đặc điểm nhân thân người phạm tội ma túy trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên trên cơ sở số liệu thống kê của Tòa án nhân dân tỉnh Thái Nguyên từ năm 2018 đến 2021 và 100 bản án hình sự sơ thẩm về tội phạm ma túy (được lựa chọn ngẫu nhiên).

2. Một số đặc điểm nhân thân người phạm tội ma túy trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 2018 - 2021

Nhân thân người phạm tội ma túy có thể hiểu là tổng thể những dấu hiệu, đặc điểm thể hiện bản chất xã hội của người phạm tội về ma túy mà trong sự kết hợp với những điều kiện, hoàn cảnh bên ngoài

¹ Võ Khánh Vinh (2003), *Giáo trình Tội phạm học*, Nxb. Công an nhân dân

* *Thạc sĩ, Giảng viên Khoa Pháp luật hình sự và Kiểm sát hình sự, Trường Đại học kiểm sát Hà Nội*

đã ảnh hưởng đến việc thực hiện hành vi phạm tội của người đó. Việc nghiên cứu đặc điểm nhân thân người phạm tội ma túy được phân tích ở nhiều đặc điểm khác nhau như: Đặc điểm nhân khẩu học - xã hội, đặc điểm tâm lý - đạo đức và đặc điểm pháp lý hình sự. Nó là kết quả của quá trình tác động lâu dài giữa những yếu tố tiêu cực thuộc môi trường sống và những yếu tố tiêu cực thuộc bản thân người phạm tội về ma túy. Trong con người nói chung và người phạm tội ma túy tại Thái Nguyên nói riêng tồn tại cả những đặc điểm nhân thân tốt và cả những đặc điểm nhân thân xấu, nhưng với người phạm tội thì những đặc điểm nhân thân xấu nhiều hơn, nổi trội hơn mà trong những hoàn cảnh, điều kiện nhất định khiến họ thực hiện hành vi phạm tội. Trên cơ sở phân tích số liệu thống kê tội phạm ma túy và Bản án hình sự sơ thẩm về tội phạm ma túy của Tòa án nhân dân hai cấp tỉnh Thái Nguyên, chúng tôi làm rõ một số đặc điểm nổi bật thuộc nhân thân người phạm tội ma túy tại Thái Nguyên như sau:

a) Nhóm đặc điểm nhân khẩu học - xã hội

Đây là nhóm đặc điểm phản ánh các đặc điểm bên ngoài của người phạm tội về ma túy như giới tính, độ tuổi, nghề nghiệp, hoàn cảnh gia đình, quốc tịch, tôn giáo, dân tộc, trình độ học vấn của người phạm tội... Theo số liệu thống kê của Tòa án nhân dân tỉnh Thái Nguyên trong thời gian từ năm 2018 đến năm 2021, Thái Nguyên có 3.359 bị cáo phạm tội ma túy đã bị Tòa án nhân dân hai cấp tỉnh Thái Nguyên xét xử sơ thẩm trong đó:

- Người phạm tội về ma túy ngày càng đa

dạng về thành phần và ở mọi tầng lớp, ngành nghề trong xã hội

Trong tổng số 3.359 bị cáo phạm tội ma túy, tập trung khá nhiều đối tượng là người không nghề nghiệp (53,3%), tiếp đến là nhóm đối tượng làm các công việc không ổn định, có thu nhập thấp như: Làm ruộng, làm lâm nghiệp, lao động tự do (21,3%); công nhân, thợ thủ công (13,2%); tiểu thương hoặc buôn bán nhỏ (8,7%); bị cáo nguyên là cán bộ, công chức, viên chức, học sinh, sinh viên chiếm 3,5%.

Trong số các bị cáo phạm tội ma túy, vẫn còn 18 bị cáo phạm tội về ma túy nguyên là cán bộ, công chức, viên chức; 37 bị cáo là Đảng viên Đảng cộng sản Việt Nam. Đáng chú ý, có nhiều đường dây tội phạm ma túy tìm cách móc nối với các đối tượng cơ hội, thoái hoá biến chất trong lực lượng kiểm soát, phòng, chống ma túy (công an, hải quan, biên phòng, cán bộ nòng cốt ở các xã vùng biên giới...) tham gia mua bán, vận chuyển, chạy án, bao che cho các đối tượng, gây cản trở, khó khăn cho công tác đấu tranh chống loại tội phạm này. Trong khuôn khổ vụ đại án Tráng A C và đồng phạm mua bán trái phép chất ma túy tại Hòa Bình, Ban chuyên án đã bóc gỡ một đường dây ma túy lớn từ Sơn La đi Thái Nguyên, Cao Bằng và chuyển tiếp sang Trung Quốc tiêu thụ. Sau khi Nguyễn Văn Q bị bắt, Nguyễn Văn H tìm đến nhà Nguyễn Tấn Đ tại Võ Nhai, Thái Nguyên nhờ móc nối với cán bộ Cục Cảnh sát điều tra tội phạm ma túy Bộ Công an để tìm cửa "chạy án" cho em trai. Trong vụ án này, còn có bị cáo Phan Văn H nguyên là cán bộ thuộc Tập đoàn Vinashin, do nghiện ngập, nợ

nần nên đã tham gia đường dây với vai trò tích cực, trực tiếp mua bán 77 bánh heroin².

Thời gian qua, cũng xuất hiện nhiều vụ án có tính chất đặc biệt nghiêm trọng như: Tổ chức thành đường dây chặt chẽ, phạm nhiều tội có liên quan để phục vụ cho hành vi mua bán trái phép chất ma túy; mua bán, vận chuyển khối lượng đặc biệt lớn chất ma túy với phương thức, thủ đoạn tinh vi; nhiều đối tượng trang bị “vũ khí nóng”, khi bị phát hiện rất manh động, liều lĩnh, sẵn sàng chống trả quyết liệt các lực lượng chức năng để giải cứu đồng bọn, thậm chí tự sát để bịt đầu mối; nhiều đối tượng phạm tội về ma túy có tính chất chuyên nghiệp, lấy hoạt động phạm tội về ma túy làm nguồn sống chính; có những đối tượng vì nghiện hút, vì hám tiền, lười lao động bị lôi kéo, rủ rê vận chuyển thuê, chứa chấp, tàng trữ ma túy... Có nhiều nhóm tội phạm ma túy chuyên nghiệp được tổ chức thành các đường dây, băng nhóm hoạt động khép kín. Tuy nhiên, chủ yếu các cơ quan chức năng mới phát hiện, bắt giữ, xét xử những đối tượng thực hành, giúp sức hoặc được thuê để vận chuyển trái phép chất ma túy; những đối tượng tổ chức, chủ mưu, cầm đầu ít bị phát hiện.

- Đối tượng phạm tội ma túy tại địa bàn tỉnh Thái Nguyên ở nhiều lứa tuổi khác nhau, đáng chú ý tình trạng người dưới 18 tuổi, người già phạm tội có chiều hướng gia tăng

Độ tuổi người phạm tội có ảnh hưởng đáng kể đến việc thực hiện hành vi phạm

tội bởi độ tuổi liên quan đến nhận thức của con người, lí trí (nhận thức ý nghĩa xã hội của hành vi) và ý chí (mong muốn thực hiện hành vi). Trong số 3.359 bị cáo bị đưa ra xét xử về các tội ma túy trong thời gian qua, tập trung chủ yếu ở lứa tuổi 30 đến 60 tuổi với 2.650 bị cáo (chiếm 78,9%). Đây là độ tuổi phạm tội chiếm tỷ lệ lớn nhất trong tổng số các tội phạm nói chung và tội phạm ma túy nói riêng.

Số bị cáo đủ từ 18 tuổi đến dưới 30 tuổi chiếm 18,4% với 618 bị cáo; bị cáo là người dưới 18 tuổi phạm các tội về ma túy bị đưa ra xét xử lên tới 40 người, chiếm tỷ lệ 1,2% (trong khi tỷ lệ số người dưới 18 tuổi phạm tội ma túy trong giai đoạn 2014 - 2017 là 0,7%) và có xu hướng tăng trong những năm tới. Người dưới 18 tuổi phạm tội ma túy đa số tập trung ở các nhóm hành vi: Vận chuyển, mua bán, tàng trữ trái phép chất ma túy. Sự gia tăng người dưới 18 tuổi phạm tội về ma túy phù hợp với thực trạng trẻ hóa người nghiện và các thủ đoạn lợi dụng người dưới 18 tuổi phạm tội của các băng nhóm tội phạm ma túy ở Việt Nam.

Bên cạnh đó, có tới 50 bị cáo là người cao tuổi có độ tuổi trên 60 phạm các tội về ma túy (chiếm tỷ lệ 1,5%). Đa số đó là người nghiện ma túy nặng nên tổ chức sử dụng và bán trái phép chất ma túy cho các con nghiện khác để lấy lãi hút ma túy. Mặc dù các bị cáo đã bị bắt giữ và đưa ra xét xử nhưng một số bị cáo do tuổi cao, sức khỏe yếu không đủ khả năng chấp hành án được xem xét hoãn, miễn thi hành án. Tuy nhiên, trong thời gian hoãn, miễn thi hành án, họ vẫn tiếp tục phạm tội. Điều này tạo dư luận xấu và gây mất an ninh, trật tự

² Theo Báo Tiền Phong (2012), *Phá đường dây ma túy xuyên quốc gia*. Nguồn truy cập: <http://web.cema.gov.vn/modules.php?name=News&op=detailsnews&mid=6402>

tại địa phương nhưng chưa có hướng giải quyết dứt điểm.

- Phần lớn tội phạm về ma túy do nam giới thực hiện nhưng ngày càng có nhiều đối tượng phạm tội là nữ giới

Theo thống kê cho thấy, trong tổng số 3.359 bị cáo bị đưa ra xét xử các tội phạm về ma túy, số bị cáo nữ chiếm tỷ lệ 7,3%, trong đó không ít đối tượng có vai trò chính trong các đường dây buôn bán, vận chuyển trái phép chất ma túy, thậm chí một số còn giữ vai trò cầm đầu, chỉ huy, điều hành các đường dây ma túy lớn như: Vụ án Nguyễn Thị H, Đinh Văn T mua bán trái phép 20 bánh heroin qua nhiều tỉnh từ Sơn La về Thái Nguyên³; vụ án Trần Thị Kim C mua bán 45 bánh heroin với tổng trọng lượng 16,5kg. Trong 04 năm qua, đã có 04 bị cáo nữ nhận mức án chung thân, tử hình đối với các hành vi phạm tội ma túy⁴. Tình hình tội phạm về ma túy do nữ giới thực hiện không chỉ bị tác động từ tình hình nữ giới nghiện ma túy mà còn xuất phát từ hoàn cảnh nghèo khó, không có việc làm, bị “đầu nậu” ma túy lợi dụng thuê vận chuyển, tàng trữ, bán lẻ các gói nhỏ (tép, bì) ma túy cho người nghiện, tạo thành mạng lưới các vệ tinh tiêu thụ heroin, thuốc phiện... cho chúng.

- Số bị cáo là người dân tộc ít người có xu hướng gia tăng

Tỷ lệ bị cáo là dân tộc ít người chiếm 12% (403 bị cáo) (tăng 2,1% so với giai đoạn trước). Những người này chủ yếu là người vùng cao, giáp các tỉnh Bắc Kạn,

Tuyên Quang, Bắc Giang, Lạng Sơn với trình độ học vấn thấp, bị bọn “đầu nậu” ma túy dụ dỗ, mua chuộc, lôi kéo để vận chuyển thuê; cá biệt có nhiều đối tượng trở thành những kẻ cầm đầu đường dây mua bán ma túy lớn như: Vụ án Nông Văn T và đồng phạm vận chuyển, mua bán 01kg ma túy tổng hợp và tàng trữ 04 khẩu súng là vũ khí quân dụng⁵; Cầm Văn L, Cà Văn B, Cà Văn K vận chuyển, mua bán 3,1kg ma túy tổng hợp và ma túy đá; Hà Văn Đ vận chuyển, mua bán trái phép 80 bánh heroin với trọng lượng 27,7kg⁶.

- Số lượng các vụ án ma túy xuyên quốc gia có chiều hướng gia tăng, số lượng các bị cáo là người nước ngoài phạm tội về ma túy có xu hướng tăng

Từ năm 2018 đến nay, Tòa án hai cấp tỉnh Thái Nguyên đã xét xử 17 người nước ngoài phạm tội về ma túy (tăng 05 lần so với giai đoạn trước), chủ yếu là người Lào, Trung Quốc, Campuchia, Đài Loan vào Việt Nam qua các tỉnh biên giới, bị phát hiện, bắt giữ tại Thái Nguyên chủ yếu đang trên đường vận chuyển đưa sang nước thứ ba... Số lượng ma túy trong các vụ án có người nước ngoài tham gia trong những năm gần đây đặc biệt lớn. Nhiều người trong số này là người Việt Nam mang quốc tịch nước ngoài với danh nghĩa về thăm thân, đi du lịch để mua bán, vận chuyển các chất ma túy hoặc lợi dụng các hoạt động thương mại, đầu tư vào Việt Nam để rửa tiền buôn lậu hoặc tổ chức sản xuất ma túy trái phép. Tuy

³ Bản án số 07/2021/HSST ngày 27/01/2021 của Tòa án nhân dân tỉnh Thái Nguyên

⁴ Bản án số 35/2020/HSST ngày 29/3/2020 của Tòa án nhân dân tỉnh Thái Nguyên

⁵ Bản án số 43/2021/HSST ngày 14/4/2021 của Tòa án nhân dân tỉnh Thái Nguyên

⁶ Bản án số 30/2021/HSST ngày 13/3/2021 của Tòa án nhân dân tỉnh Thái Nguyên

nhiên, các cơ quan chức năng còn gặp nhiều khó khăn trong việc điều tra, xét xử các đối tượng là người nước ngoài do hoạt động bảo hộ công dân của Chính phủ các nước xuất phát từ chính sách hình sự về ma túy tại các quốc gia là khác nhau.

- Phần lớn các bị cáo phạm tội ma túy có trình độ học vấn thấp, xuất thân trong các gia đình có hoàn cảnh kinh tế khó khăn, thành phần gia đình khiếm khuyết

Theo số liệu báo cáo của Tòa án nhân dân tỉnh Thái Nguyên cho thấy: Số người phạm tội có trình độ tiểu học trở xuống là 1.350 bị cáo, chiếm 40,2%, trong đó số đối tượng phạm tội không biết chữ chiếm 33,6%; số người phạm tội có trình độ trung học cơ sở là 850 đối tượng, chiếm 25,3%; số người phạm tội có trình độ trung học phổ thông là 756 đối tượng, chiếm 22,5%; số người phạm tội đang học nghề, học đại học và có trình độ đại học (trình độ trên trung học phổ thông) là 403 đối tượng, chiếm 12%.

Trong tổng số 3.359 người phạm tội mua bán trái phép chất ma túy giai đoạn 2018 - 2021, có tới 1.871 đối tượng, chiếm 55,7% sống trong gia đình có hoàn cảnh kinh tế khó khăn; có 793 đối tượng, chiếm 23,6% có hoàn cảnh gia đình bố mẹ ly hôn, bố hoặc mẹ đi tù phải sống với anh, chị, ông bà từ nhỏ; có tới 564 đối tượng, chiếm 15,8% xuất thân trong gia đình phức tạp, có người thân trong gia đình có tiền án, tiền sự (trong đó phần lớn người thân có tiền án, tiền sự phạm tội về ma túy); có 702 đối tượng, chiếm 20,9% sinh sống trong các gia đình thiếu sự quan tâm, chăm sóc, giáo dục con cái; có 696 đối tượng, chiếm 20,72% có gia đình bình thường, đầy đủ

vợ, chồng, cha mẹ nhưng trình độ học vấn của bố, mẹ, anh chị em thấp; có tới 413 đối tượng, chiếm 12,3% sinh sống trong các gia đình quá nuông chiều con cái; có tới 282 đối tượng chiếm 8,4% sinh sống trong các gia đình thường xuyên cãi, chửi, đánh đập lẫn nhau.

b) Nhóm đặc điểm tâm lý – đặc điểm pháp lý hình sự

Nghiên cứu đặc điểm tâm lý người phạm tội ma túy là một bước nghiên cứu sâu hơn nhân thân người phạm tội về ma túy, nó trả lời cho câu hỏi tại sao họ lại thực hiện hành vi phạm tội nhất định, thường tập trung vào các đặc trưng về nhu cầu, sở thích, động cơ, mục đích, ý thức đạo đức, ý thức pháp luật của người phạm tội. Các đặc điểm tâm lý của người phạm tội xuất phát từ quan niệm về các nhóm giá trị trong cuộc sống như : Vật chất - tinh thần, cá nhân - tập thể, truyền thống - hiện đại... Định hướng giá trị sai lầm, tôn thờ lợi ích cá nhân, ích kỉ, hẹp hòi là những đặc điểm tâm lý tiêu cực dễ làm phát sinh tội phạm. Các giá trị đạo đức, pháp luật cũng là nội dung quan trọng trong nghiên cứu nhân thân người phạm tội. Sự coi thường các giá trị đạo đức truyền thống, suy thoái đạo đức, coi thường pháp luật, chống đối pháp luật dễ dẫn đến những hành vi phạm tội.

Qua nghiên cứu 3.359 bị cáo phạm tội ma túy tại tỉnh Thái Nguyên cho thấy:

- Tồn tại quan hệ mật thiết giữa tệ nạn ma túy và tội phạm ma túy

Với tính chất phức tạp và mức độ gia tăng nhanh chóng các đối tượng nghiện ma túy có ảnh hưởng đáng kể đến tình hình tội phạm ma túy tại tỉnh Thái

MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM NHÂN THÂN NGƯỜI PHẠM TỘI MA TÚY...

Nguyên. Tính đến hết năm 2021, toàn tỉnh Thái Nguyên có 4.464 người nghiện có hồ sơ quản lý⁷. Trong số đó, một tỉ lệ không nhỏ đối tượng nghiện ma túy bị cuốn vào các hoạt động buôn bán, tàng trữ, vận chuyển bất hợp pháp chất ma túy. Họ thực hiện hành vi phạm tội về ma túy, trước hết, xuất phát từ động cơ nhằm thoả mãn nhu cầu nghiện ma túy.

Ở người nghiện ma túy, thể chất và tâm lí bị lệ thuộc vào chất ma túy đã sử dụng, nhu cầu về ma túy luôn có xu hướng chiến thắng ý chí và nghị lực. Nghiện ma túy dễ làm cho người nghiện bị tha hoá về nhân cách. Để đáp ứng nhu cầu nghiện ma túy, người nghiện ma túy sẵn sàng làm bất cứ việc gì, kể cả là tội phạm, bất chấp những quy định nghiêm khắc của pháp luật, thậm chí cả hình phạt tử hình đối với họ. Qua thực tiễn xét xử các tội phạm ma túy tại Thái Nguyên, có tới 55,8% người nghiện ma túy phạm tội, phần lớn trong số đó coi phạm tội về ma túy như là một phương tiện để thoả mãn nhu cầu nghiện ma túy. Mặt khác, đối tượng nghiện ma túy thực hiện các hành vi phạm tội ma túy nhằm hướng tới mục đích thu lại những khoản lợi nhuận kếch xù. Chính vì vậy, đối tượng phạm tội ma túy cũng đặt ra mục tiêu chống trả quyết liệt đến cùng lực lượng chức năng. Do đó, quá trình thực hiện hành vi phạm tội ma túy, các bị cáo thường trang bị và sử dụng vũ khí nóng để chống trả lực lượng chức năng khi bị phát hiện.

⁷ Báo cáo số 210/BC-UBND ngày 11/10/2021 về công tác phòng, chống tội phạm và phòng chống mua bán người năm 2021 của Ủy ban nhân dân tỉnh Thái Nguyên

- Luôn tồn tại các đối tượng tái phạm, tái phạm nguy hiểm trong nhóm tội phạm ma túy

Theo thống kê của Tòa án nhân dân tỉnh Thái Nguyên, trong số 3.359 bị cáo phạm tội ma túy giai đoạn 2018 - 2021, có 276 bị cáo phạm tội ma túy tái phạm, tái phạm nguy hiểm (chiếm 8,2%). So sánh tỷ lệ tái phạm, tái phạm nguy hiểm đối với các tội phạm chung tại Thái Nguyên trong cùng kỳ thống kê cho thấy, tỷ lệ tội phạm ma túy tái phạm, tái phạm nguy hiểm cao gấp 3,6 lần để thấy mức độ nghiêm trọng của tình hình tội phạm ma túy tại địa phương. Mặt khác, cần lưu ý, thống kê về tái phạm, tái phạm nguy hiểm hằng năm bị giới hạn bởi quy định của Điều 53 Bộ luật Hình sự năm 2015. Nếu theo góc độ tội phạm học, con số này lớn hơn rất nhiều vì nó mở rộng khái niệm tái phạm theo hướng lấy sự lặp lại của hành vi phạm tội ở một con người làm cơ sở và xem đó là tái phạm thực tế. Trong 268 bị cáo chúng tôi nghiên cứu, có 51,3% được xác định là tái phạm theo nghĩa này, trong đó 11,4% có tiền án tiền sự về các tội phạm về ma túy, 39,9% có tiền án tiền sự về các tội phạm khác (chưa kể số đối tượng bị xử lý vi phạm hành chính về ma túy là 9,33%).

Các đặc điểm về nhân thân của người phạm tội về ma túy được phân tích ở trên giúp chúng ta nhìn nhận một cách sâu sắc hơn không chỉ về tình hình tội phạm về ma túy mà cả các nguyên nhân và điều kiện của tội phạm thông qua cơ chế hình thành nhân thân người phạm tội ma túy, đặc biệt là các nguyên nhân và điều kiện về kinh tế, xã hội và giáo dục.

Cùng với việc phát triển kinh tế thị trường đã đem lại nhiều thành tựu tích cực

cho xã hội. Tuy nhiên, mặt trái của kinh tế thị trường cũng làm phát sinh nhiều yếu tố tiêu cực trong xã hội, trong đó có tệ nạn và các vi phạm pháp luật về ma túy. Phần lớn tội phạm ma túy là những người không có nghề nghiệp hoặc công việc thiếu ổn định, thu nhập thấp. Mặt khác, một trong những đặc thù về nhân thân người phạm tội ma túy ở Thái Nguyên là tỷ lệ không nhỏ bị cáo là người dân tộc thiểu số ở các vùng đồi núi cao, đời sống vật chất còn nhiều khó khăn, tại các địa bàn giáp danh với các tỉnh biên giới, việc họ phạm tội về ma túy chủ yếu liên quan đến những khó khăn của cuộc sống hằng ngày.

Một số cá nhân, ngay từ đầu đã không được trang bị đầy đủ kiến thức xã hội, kiến thức pháp luật, kỹ năng sống và ứng xử cần thiết trong xã hội, không hình thành sâu sắc ở họ thái độ tôn trọng xã hội, tôn trọng pháp luật. Khi tiếp xúc với các môi trường xấu, đối mặt với các tình huống xấu, họ có thể nảy sinh các động cơ, mục đích và thực hiện các hành vi tiêu cực mà trực tiếp là nghiện ma túy và tội phạm về ma túy. Xu hướng trẻ hoá đối tượng nghiện ma túy và tốc độ tăng nhanh của người dưới 18 tuổi phạm tội ma túy cho thấy những bất cập trong công tác giáo dục và tuyên truyền pháp luật.

Bên cạnh các nguyên nhân về kinh tế, xã hội, giáo dục, tình hình tội phạm ma túy còn có quan hệ tương tác mật thiết với tệ nạn nghiện ma túy. Điều này thể hiện rõ nét nhất thông qua tỷ lệ người nghiện ma túy tham gia thực hiện các tội phạm ma túy tại Thái Nguyên. Tỷ lệ tái phạm, tái phạm nguy hiểm trong nhóm các tội phạm về ma túy ở mức cao cho thấy hiệu quả của công

tác đấu tranh phòng, chống tội phạm ma túy chưa cao, chưa thực sự đạt được mục đích răn đe và phòng ngừa chung.

Từ những phân tích nêu trên, theo chúng tôi cần triển khai đồng bộ các biện pháp phòng ngừa, đấu tranh phòng, chống tội phạm ma túy trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên bằng cách hạn chế tiến tới loại bỏ các nguyên nhân hình thành nhân thân tiêu cực của người phạm tội về ma túy, đó là các nguyên nhân từ phía môi trường sống và nguyên nhân từ phía chính bản thân người phạm tội về ma túy tại Thái Nguyên. Theo đó:

Thứ nhất, tập trung giải quyết những vấn đề cơ bản về việc làm, thu nhập và an sinh xã hội cho người dân, đặc biệt đối với hộ nghèo, đồng bào các dân tộc ít người ở vùng núi, vùng sâu, vùng xa.

Thứ hai, chú trọng giáo dục đạo đức, ý thức pháp luật và kỹ năng sống nhằm bồi dưỡng nhân cách con người, hướng con người đến các giá trị tốt đẹp như giáo dục lòng yêu Tổ Quốc, đồng bào; biết quan tâm, chia sẻ, biết giúp đỡ nhau trong cuộc sống, biết phấn đấu trở thành người có ích cho xã hội, đất nước. Việc giáo dục này cần được thực hiện ngay từ trong gia đình đến nhà trường nhằm đảm bảo việc giáo dục được thông suốt, hiệu quả, liên tục.

Thứ ba, Nhà nước cần tăng cường công tác quản lý cai nghiện kết hợp tuyên truyền tác hại của tệ nạn ma túy, chính sách pháp luật về phòng, chống ma túy nhằm chống tái nghiện ma túy, kéo giảm số người nghiện ma túy. Tăng cường hoạt động quản lý Nhà nước về kiểm soát ma túy; đấu tranh phòng, chống tội phạm và các vi phạm pháp luật về ma túy./.